

toegankelijkheid

Toegankelijkheidsdoorlichting

CH Robinia

v.z.w. ATO
Driegaaienstraat 160
9100 Sint – Niklaas
Tel : 03 / 780.35.36
Fax : 03 / 766.13.21
info @ ato-vzw . be
www . ato-vzw . be
Fortis 001-4294736-40

Een initiatief van IPW vzw met steun
van de Vlaamse Gemeenschap en de
Provincie Oost-Vlaanderen

CH Robinia

Robiniahof 20
9050 Gentbrugge

Willy Van de Velde 09 / 230 61 91

WOORD VOORAF.

Om een idee te geven van het soort aanpassingen die wenselijk zijn, beginnen we met een kort overzicht van mogelijke beperkingen.

PERSONEN MET VISUELE BEPERKINGEN :

BLINDEN :

- zijn aangewezen op tactiele (braille, geleidestok, aanraking) en auditieve informatie (gesproken woord).
- worden soms begeleid door een geleidehond.

SLECHTZIENDEN :

- zijn aangewezen op expliciete visuele (grootletterschrift, kleurcontrasten) en auditieve informatie (gesproken woord).
- worden soms begeleid door een geleidehond.

PERSONEN MET AUDITIEVE BEPERKINGEN :

DOVEN :

- zijn aangewezen op visuele informatie : enerzijds geschreven woord, anderzijds gebarentolk.
- hebben hulpmiddelen zoals lichtsignalen nodig.

SLECHTHORENDEN :

- zijn aangewezen op visuele (geschreven woord, soms gebarentolk) en aangepaste auditieve informatie (hoorapparaat, ringleiding).

PERSONEN MET MOTORISCHE BEPERKINGEN :

ROLSTOELGEBRUIKERS :

- kunnen zich verplaatsen met een manuele rolstoel (op eigen kracht of met begeleiding) en/of een elektrische rolstoel.
- hebben een lagere kijk- en reikhoogte t.o.v. rechtopstaande personen.
- hebben voldoende ruimte nodig om zich te bewegen.
- kunnen geen treden of trappen nemen.

PERSONEN MET BEPERKTE LOOPFUNCTIE :

- kunnen beroep doen op krukken of op een wandelstok.
- kunnen tijdelijk aangewezen zijn op een rolstoel.
- hebben behoefte aan korte looproutes en voldoende rustplaatsen.
- kunnen in beperkte mate treden nemen.
- hebben leuningen nodig.

PERSONEN MET BEPERKTE ARMFUNCTIE :

- zijn aangewezen op aangepaste reikwijdte en -hoogte.
- kunnen slechts lichte en goed te omvatten voorwerpen vastnemen.

PERSONEN MET EVENWICHTSMOEILIKHEDEN :

- zijn aangewezen op steun en leuningen.
- hebben bij voorkeur korte looproutes en voldoende rustplaatsen.

PERSONEN MET MENTALE BEPERKINGEN :

PERSONEN MET EEN MENTALE BEPERKING :

- zijn aangewezen op eenvoudige informatie, zowel visueel (symbolen, geschreven woord) als auditief (gesproken woord).

PERSONEN MET NOG ANDERE BEPERKINGEN :

PERSONEN MET hart- of longziektes, astma...

- hebben nood aan stof- en rookvrije ruimtes.
- hebben bij voorkeur korte looproutes en voldoende rustplaatsen.
- kunnen in beperkte mate treden nemen.

En nog anderen...

ANALYSE & ADVIES

Huidig rapport werd opgemaakt naar aanleiding van het plaatsbezoek op 03 december 2008.

1. Bereikbaarheid

1.1 Parkeergelegenheid in de nabijheid

1

- Het clubhuis, gelegen in woonwijk Robiniahof, bevindt zich op het gelijkvloers, op het uiteinde van een woonblok.
- Voor het clubhuis is een parkje met een parkeerstrook.
- De parkeerstrook telt 6 parkeerplaatsen, waarvan twee parkeerplaatsen voorzien voor personen met een beperking, en een fietsenrek.
- De afmetingen van de voorbehouden parkeerplaatsen bedragen L x B : ca 500 cm x 325 cm.
- Ondergrond asfalt.
- Verderop, naast het clubhuis links is nog een parkeerstrook aanwezig.

2

Knelpunten :

- De breedte van de parkeerplaats is < 350 cm
- Door overwas wordt de parkeerplaats links beperkt in bruikbaarheid.

Bespreking:

De parkeerstrook biedt voldoende ruimte om aangepaste parkeerplaatsen met een breedte van minstens 350 cm te voorzien. Ook kunnen de beide parkeerplaatsen naast mekaar, met een gearceerde parkeervrije circulatiestrook tussen beide voorzien worden (breedte min. 150 cm), dit geeft meerdere gebruiksmogelijkheden (voor persoon met beperking aan passagierszijde of bestuurderszijde).

De kortste weg van de parkeerplaats naar het clubhuis is via het voorliggende voetpad (foto 2, 3, 4). Mits een drempelverlaging ter hoogte van de gearceerde strook tussen beide parkeerplaatsen zou de toegankelijkheid verhoogd worden, ook naar het woonblok toe.

Het clubhuis is echter drempelloos bereikbaar via een verderop gelegen hellend vlak (zie foto 5).

Algemene richtlijnen aangepaste parkeerplaats:

Voor personen met een handicap moet er minstens **1 toegankelijke parkeerplaats op 16 parkeerplaatsen** voorzien zijn.

Minimumafmetingen van een toegankelijke parkeerplaats

Een dwarsgeplaatste toegankelijke parkeerplaats heeft een breedte van **350 cm** en een lengte van **600 cm**. Dit betekent dat er een ruimte van 200 cm x 450 cm voorzien is voor de plaatsing van het voertuig en er naast en achter het voertuig een vrije ruimte van 150 cm vrij is voor circulatie.

Een in de lengterichting geplaatste parkeerplaats is 600 cm lang en zo mogelijk 250 cm breed.

Elke voorbehouden parkeerplaats wordt aangeduid met het **officiële verkeersbord E9**, uitgevoerd met een blauwe achtergrond en het witte pictogram van een rolstoelgebruiker. Op de grond wordt de parkeerplaats minstens aangeduid met een **witte omkadering**.

Ter hoogte van de voetpadrand is de boordsteen van het **voetpad verlaagd** tot op het niveau van de parkeerplaats. Er mogen geen drempels aanwezig zijn van meer dan 2 cm hoog.

De toegankelijke parkeerplaatsen voor mensen met een handicap zijn zo dicht mogelijk ingeplant bij de ingangen van een gebouw of van een belangrijke voorziening. De afstand is bij voorkeur kleiner dan 25 meter.

De parkeerplaats moet zo horizontaal mogelijk t.o.v. het straatpeil aangelegd worden.

De dwarshelling bedraagt maximaal 2%.

Het materiaal is **niet glad** en **vlak**.

1.2 Toegangspad naar het clubhuis

1.2.1. Voetpad langsheen de parkeerstrook naar het clubhuis

3

4

- De breedte van het toegangspad bedraagt ca 210 cm.
- Het pad naar het clubhuis ligt vrij vlak en is in goede staat.

Knelpunten:

- Het stallen van voertuigen op het voetpad kan hinder vormen.
- Overwas kan hinderlijk zijn.

Bespreking:

Door overhangende beplanting en opeengepakte bladeren wordt de bruikbare breedte van het toegangspad beperkt. Dit zorgt ook voor bijkomend gevaar (onvaste ondergrond) en onzuivere padranden. Een zuivere rechte padrand is voor personen met visuele beperking richtinggevend en is beter herkenbaar (een contrastkleur zou deze herkenning nog verhogen). Ook kan een zuivere rechte padrand met een geleidestok gevolgd worden. Het voetpad dient minstens aan één zijde obstakelvrij gehouden te worden.

Rechts van de parkeerstrook (foto 1) is een parkeerstrook voor tweewielers voorzien. De mogelijkheid tot inplanten van een parkeerstrook dichtbij het gebouw (clubhuis en woonblok), buiten de circulatie-assen zou kunnen onderzocht worden, dit om hindernissen op de paden te voorkomen (foto 4 & 5).

1.2 Toegangspad naar het clubhuis

1.2.2. Voetpad van de straat naar het clubhuis, langsheen het gebouw.

5

6

- De verhardingsbreedte van het toegangspad bedraagt ca 120 cm.
- De voetpadrand is verlaagd en heeft een duidelijke markering (5).
- De lengte van het hellend vlak bedraagt ca 250 cm, het eerste hellingsgedeelte heeft een hellingspercentage is ca 11%.

Knelpunten:

- De overwas beperkt de breedte tot minder dan 100 cm.
- Onzuivere overgang van straat naar hellend vlak verhoogt slipgevaar.
- Route van de garages naar het clubhuis : dorpel 10 cm (foto 6).

Bespreking:

Hellingspercentages dienen beperkt gehouden te worden (zie tabel), evenals de lengte.

Te steile of te lange hellingen zijn niet voor iedereen zelfstandig te nemen.

Ter plaatse wordt hinder gemeld op de route van de garages naar het clubhuis. De doodlopende inrit naar de garages wordt beëindigd door boordstenen. De verbinding naar het wijkgedeelte met het clubhuis gebeurt via een pad met een voetpaddorpel van ca 10 cm hoogte. Hier zou de aanleg van een hellend vlak de bereikbaarheid van dit wijkdeel ten goede komen.

Algemene richtlijnen voor hellende vlakken :

Hoogteverschillen **vanaf 2 cm** worden overbrugd door middel van een **hellend vlak**.

Een hellend vlak vervangt geen treden maar wordt aangelegd ter aanvulling van treden.

Voor het overbruggen van een hoogteverschillen van 25 cm tot 100 cm wordt een trap én een helling of liftstelsel voorzien.

Voor het overbruggen van een hoogteverschil van **meer dan 100 cm** wordt een **trap én een liftstelsel** voorzien. Een aanvulling met een toegankelijke helling is een meerwaarde.

Bij een hoogteverschil ≤ 10 cm is de **hellingsgraad** maximum 1:10 (10%).

Bij een hoogteverschil van 10 cm tot 25 cm is de hellingsgraad maximum 1:12 (8,3%).

Bij een hoogteverschil van 25 cm tot 35 cm is de hellingsgraad maximum 1:14 (7,0%).

Bij een hoogteverschil van 35 cm tot 50 cm is de hellingsgraad maximum 1:16 (6,25%).

Bij een hoogteverschil van 50 cm tot 100 cm is de hellingsgraad maximum 1:20 (5%).

Bij een hellingspercentage van 10% is de hellingslengte max. 1 m.
 Bij een hellingspercentage van 8.3% is de hellingslengte max. 3 m.
 Bij een hellingspercentage van 7% is de hellingslengte max. 5 m.
 Bij een hellingspercentage van 6.25% is de hellingslengte max. 8 m.
 Bij een hellingspercentage van 5% is de hellingslengte max. 10 m.
 Na een lengte van max. 10m wordt een horizontaal tussenbordes ingebouwd van minstens 150 cm diep.
 Boven en onderaan de helling is er een minimum vrije en vlakke opstelruimte van 150 x 150 cm.
 De breedte van de helling wordt bepaald in functie van het verkeer maar is minimum 120 cm breed tussen de leuningen.

2. Ingang van het clubhuis

2.1 Inkomdeur

- Niveauverschil aan de deur : dorpel van 3,5 à 5cm.
- Manuele, naar buitendraaiende deur met deursluiteer (kracht 3.5 kg).
- Dubbele deur met een vrije doorgangsbreedte van de eerste vleugel van 67 cm.
- De vrije doorgangsbreedte van de deur bij beide openstaande vleugel bedraagt 98 cm.
- De vrije circulatieruimte voor de deur bedraagt op het bordesje 121 cm x 69 cm.
- De vrije circulatieruimte achter de deur bedraagt 129 cm x 137 cm.

Knelpunten :

- Deurdorpel > 2 cm
- Vrije doorgangsbreedte van de eerste deurvleugel < 90 cm.
- Opstelruimte voor de deur is < 150 cm x 150 cm.
- Opstelruimte in het sas < 150 cm x 150 cm.
- De horizontale plank als deurtrekker is niet goed omgrijpbaar.

Bespreking:

De combinatie van smalle deurvleugel, dorpel op 69 cm voor de deur, beperkte portiekbreedte voor de deur en beperkte breedte van het sas is een ernstige beperking van de toegankelijkheid.

Algemene richtlijnen deuren :

De deurkruk, deurduwer of deurtrekker bevindt zich op een hoogte tussen 90-120 cm boven het vloeroppervlak.

Een deurkruk is van het hefboomtype, er worden geen draaiknoppen gebruikt.

Indien de deur voorzien is van een automatische deursluis, is de weerstand voor openen en sluiten max. 4 kg.

Het openingsbereik van een draaideur is minstens 90°.

Aan de krukzijde is er van aan de deurrand een vrije wand van **minstens 50 cm**, tot aan elke inwendige hoek of obstakel.

De vrije **doorgangsbreedte** bedraagt minstens **90 cm**.

Indien het een dubbele deur betreft die in twee aparte delen kan geopend worden, dient het eerst te openen deel deze doorgang te bieden.

De vrije **doorgangshoogte** bedraagt minstens 210 cm.

Het openingsbereik van een draaideur is minstens 90°.

Voor en achter de deur is er een vlak en vrij vloeroppervlak van minstens **150 x 150 cm** (opstelruimte rolstoel).

In functie van de afwatering heeft de circulatieruimte voor de deur een minimale helling (max 2%).

De toegang is drempelloos. Indien een drempel ter hoogte van de deur onvermijdelijk is, is deze maximaal 20 mm hoog en afgeschuind.

3. de zaal

3.1. de toegangsdeur tot de zaal vanuit het sas

8

- Enkele deur met een vrije doorgang van 87 cm.
- De vrije wandlengte naast de deur aan de slotzijde bedraagt aan de buitenzijde 30 cm en aan de binnenzijde 0 cm.

Knelpunten:

- Beperkte sasbreedte (zie 2.1).
- Aan de binnenzijde is er, gezien de muurdikte, geen vrije wandlengte.
- De vrije opstelruimte achter de deur is beperkt tot 127 cm diepte tot de eerste tafel, doch het meubilair is verplaatsbaar.

Bespreking:

Achter de deur kan door een andere opstelling ruimte gecreëerd worden, doch het probleem ligt hoofdzakelijk in de beperkte sasafmetingen. Door de geringe oppervlakte en de naar buiten draaiende deur, kort bij de ingang deur wordt de nodige circulatieruimte, samen met het bedienen van de deur een grote beperking, zie ook 2.1.

3.2. de zaal

- De hoofdcirculatieas in de zaal (van deur naar achterzijde zaal) heeft een vrije breedte van ca 100 cm.
- Het meubilair is verplaatsbaar.
- Tafels :
  - Vrije hoogte onder : 70 cm
  - Vrije breedte onder : 119 cm
  - Vrije diepte onder : 80 cm
  - Hoogte bovenzijde tafelblad : 76 cm.
- Toog : hoogte bovenzijde : 16 cm. Er is geen onderrijdbaar gedeelte. Gezien er aan tafel bediend wordt schept dit echter geen probleem.
- Achteraan de zaal is een nooduitgang.

Bespreking:

Gezien het meubilair verplaatsbaar is kan meer ruimte gecreëerd worden, minstens op de hoofdcirculatieas. Dit kan wel inhouden dat dit ten koste is van het aantal zitplaatsen.

3.3. de nooduitgang

11

12

- Naar binnen draaiende enkele deur.
- Vrije doorgangsbreedte van 81 cm.
- Vensterdeur met vaste onderregel van 8 cm hoogte.
- Afgeschuinde deurdorpel, met een totaal hoogteverschil van 5cm.

Knelpunten:

- De deur draait niet in de vluchtrichting.
- De vrije doorgangsbreedte is < 90 cm.
- Vaste onderregel en deurdorpel samen geeft een hoogteverschil van 13 cm.

Bespreking:

De combinatie van een naar binnen opendraaiende deur, een vaste onderregel en de deurdorpel en de beperkte deurbreedte zorgt voor een grote hindernis, en is voor alle gebruikers onveilig. Bij mogelijke aanpassingswerken dient ook aandacht aan de buitenzijde geschonken worden (voldoende padbreedte en circulatieoppervlakte achter de deur in functie van de vluchtrichting).

4. het sanitair

4.1 gang van de zaal naar het sanitair

13

- Vrije doorgangsbreedte ter plaatse van de klapdeurtjes : 100 cm
- Circulatieruimte op het einde van de gang en voor de deur naar het sanitair (deur links op foto) : 148 cm x 200 cm.

Knelpunten:

- **Beperkt contrast tussen deur en wand.**

4.2. Deur naar sanitair

14

- Vrije doorgangsbreedte deur : 76 cm
- Achter de deur is de circulatieruimte in de gang 102 cm breed en 195 cm diep.
- Van in deze gang is het damessanitair en herensanitair bereikbaar.

Knelpunten:

- Beperkte gangbreedte, geringe opstelruimte achter de deur en vrije wandlengte aan de slotzijde achter de deur.

4.3 Dames- en herensanitair

15

- Afzonderlijk sanitair lokaal voor dames en afzonderlijk sanitair lokaal voor heren.
- Damessanitair met twee toiletten en één wastafel.
- Herensanitair met 1 toilet, twee urinoirs en 1 wastafel.
- Voor het toilet is een vrije ruimte van 122 cm.

Knelpunten:

- **Er is geen aangepast toilet in de accommodatie.**
- **Matig kleurverschil tussen deuren en wanden.**

Bespreking :

Zwarte accenten zoals plint en bril zorgen voor een goede markering tussen vloer en wand (leesbaarheid van het lokaal) en wat het toilet betreft voor een duidelijke herkenbaarheid.

Heren- en damessanitair zijn momenteel ingericht op een vrij beperkte ruimte, zonder veel vrije circulatieruimte. Het voorzien van een aangepast toilet zou een volledige herinrichting betekenen en een inkrimping van het bestaande aanbod.

Algemene richtlijnen : Sanitair algemeen - toiletten

Het sanitaire gedeelte wordt vanuit belangrijke plaatsen aangeduid (met een wegwijzer, een pictogram,...), vb hoofdgang, balie,...

Alle toiletruimtes en sanitaire ruimtes moeten op uniforme wijze worden ingericht.

De toiletinrichting is bij voorkeur op alle verdiepingen identiek.

De sanitaire ruimte dient voldoende groot te zijn, zodat een blindengeleidehond ook mee binnen kan.

Deuren

Voor blinde en slechtziende personen moet extra aandacht besteed worden aan tactiele informatie en kleurcontrasten. Zo moeten de deuren of deurlijsten contrasteren met de vloerbedekking en de wanden. De deurkruk contrasteert in kleur met het deurblad. Deuren die voor personen met een visuele handicap geen nut hebben, zijn in een neutrale kleur geverfd (zelfde kleur als wand).

Schuifdeuren genieten bij rolstoelgebruikers de voorkeur.

Onder de deur moet een opening voorzien worden van minstens 1 cm, zodat gebruikers kunnen alarm slaan in geval van nood.

Kleurcontrasten

Met kleurcontrast worden **kleurintensiteitsverschillen** bedoeld tussen vlakken die gelijktijdig of na elkaar in het gezichtsveld aanwezig zijn. Hierbij treden de heldere (lichtere) kleuren naar voor en de donkere kleuren wijken naar achter. Zo kunnen slechtziende personen een donkere kleur vaak als een gat ervaren.

Voorbeelden van voorzieningen voor slechtziende personen:

- witte letters op een donkere achtergrond, donker gekleurde schakelaars op een lichte wand
- deurlijsten in een donkere kleur en een deurblad in een lichte deur met de deurklink in een contrasterende kleur
- deuren met éénzelfde functie in éénzelfde kleur
- wastafel, toiletpot, toiletpapierhouder, handdoek... enz. in kleur contrasterend met de achterliggende wand

Wit op wit moet in elk geval vermeden worden.

Lichtreflectie

Naast de algemene bepalingen rond verlichting, moet in de sanitaire ruimtes bijzondere aandacht besteed worden aan het vermijden van lichtreflectie.

Er zijn zo min mogelijk spiegels voorzien om verwarring voor slechtziende personen te vermijden.

De verlichting gebeurt bij voorkeur indirect.

De verlichtingssterkte is groter dan 100 lux, gemeten op 1 meter boven het vloerpeil.

Halogeenspotjes zijn absoluut af te raden.

Kranen

Kranen die op een logische, eenvoudige en uniforme wijze bediend worden zijn het meest gebruiksvriendelijk.

Voor blinde en slechtziende personen is het hinderlijk indien de waterstraal net boven de kraanknoppen gesitueerd is.

Integraal toegankelijk sanitair

Voorzieningen

Een openbaar gebouw dient te voldoen aan de noden van alle personen.

Het integraal toegankelijk toilet dient geïntegreerd te worden in de voor bezoekers bestaande toiletgroep.

In de ideale situatie en om optimaal tegemoet te komen aan de psychologische toegankelijkheid, is er zowel in het herengedeelte als in het damesgedeelte een toegankelijk toilet voorzien. In elk geval is in een gebouw waar toiletten voor het publiek toegankelijk gesteld worden, minimum één toilet aangepast voor rolstoelgebruikers.

Het integraal toegankelijk toilet wordt aangeduid door middel van een duidelijk pictogram op de deur.

De weg naar het sanitair is vrij van obstakels en zonder niveauverschillen en Eventuele drempels zijn niet hoger dan 2 cm.

In het integraal toegankelijk toilet zijn niet alleen de afmetingen van de toestellen van belang, maar vooral de onderlinge inplanting ervan.

Deur

Zie richtlijnen binnendeuren.

De **vrije doorgangsbreedte** bedraagt minstens 90 cm.

Enkele bijkomende vereisten :

De deur is een schuifdeur die gemakkelijk bedienbaar is, of een naar buiten opendraaiende deur.

Het openen van de deur mag de circulatie niet verhinderen.

Er is een vrije opstelruimte van minimum 50 cm naast de deur aan de krukzijde (van deurrand tot binnenhoek).

Een draaideur is voorzien van een horizontale beugel op 90 cm hoogte, over de totale breedte van de binnenkant van de deur.

Er is een duidelijk leesbaar pictogram aangebracht op of naast de toegangsdeur op een hoogte van ca. 125 cm.

Vrije toegang

Om van een 'gebruiksvriendelijk' en 'toegankelijk' toilet te kunnen spreken, dient de toegang tot het toilet ook vrij te zijn. Dit is niet het geval indien vb de sleutel aan de receptie afgehaald moet worden.

Afmetingen

De ruimte van een toegankelijk toilet is uiteraard groter dan die van andere toiletten, maar een rolstoelgebruiker heeft de volledige oppervlakte nodig.

De grote ruimte mag dan ook niet gezien worden als handige bergplaats voor schoonmaakproducten, extra vuilnisbakken en dergelijke!

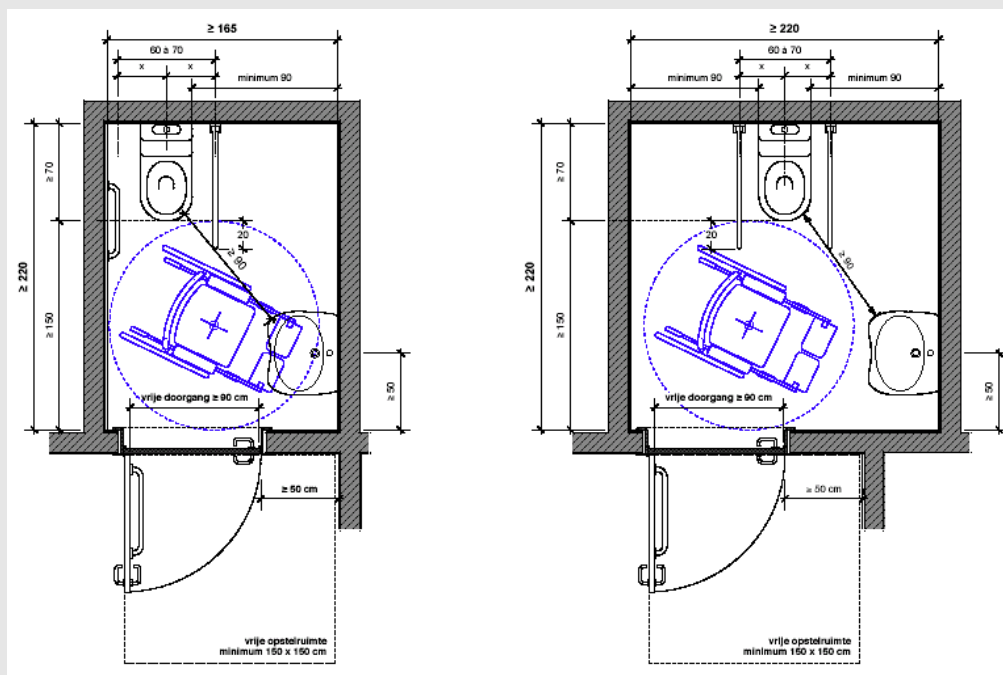
De afmetingen zijn bij voorkeur minimum 220 x 220 cm (transfer mogelijk langs beide zijden van de toiletpot) of bedragen ten minste 165 x 220 cm (transfer aan één zijde) (linker schets) zodat mensen met een scootmobiel er ook gebruik kunnen van maken en het bieden van assistentie vergemakkelijkt wordt.

In het toilet dient bij gesloten stand van de deur er minimum een vrije ruimte te zijn die het volledig draaien met een rolstoel mogelijk maakt (diameter 150 cm).

Varianten zijn mogelijk, zo kan de ruimte iets minder diep zijn, indien men met de rolstoel gedeeltelijk naast de toiletpot kan draaien.

Tussen de toestellen (toilet en wastafel) is er steeds een minimale vrije afstand van 90 cm.

Toiletpot

De **toiletpot** voldoet aan volgende eisen.

De hoogte van het zitgedeelte van de toiletpot, gemeten vanaf de vloer, bedraagt 50 cm tot 55 cm (wet van 17/07/1975 en KB 09/05/1977). Een zithoogte van 50 cm wordt geadviseerd met een comfortmarge van plus en min 4 cm.

De voorrand van de toiletpot bevindt zich op minimum 70 cm van de achterliggende wand.

Toiletten zonder lage spoelbak worden voorzien van een rugleuning op de normale plaats van de spoelbak.

De vrije ruimte vóór de toiletpot bedraagt minimum 120 cm.

De toiletpapierhouder wordt bij voorkeur aan een handgreep bevestigd. Indien deze niet aan deze steun wordt bevestigd, wordt deze binnen handbereik tussen 90 en 120 cm hoogte boven het vloerpeil geplaatst.

Omwille van de optimale bereikbaarheid is er aan weerszijden van de toiletpot een ruimte van minimum 90 cm vrij (transfer langs beide zijden mogelijk). Indien de afmetingen van het toilet dit niet toelaten, dient slechts aan één zijde een ruimte van minimum 90 cm breed vrij te blijven (transfer aan één zijde). Radiatoren, kastjes, vuilnisemmers mogen niet voorkomen in deze opstelruimte.

Indien de toiletpot op een sokkel geplaatst wordt, mag deze niet breder zijn dan de toiletpot zelf.

Armsteunen

Armsteunen zijn noodzakelijk voor de transfer van rolstoel naar toiletpot en omgekeerd. Aan weerszijden van de toiletpot zijn eenvoudig bruikbare, stevige en opklapbare handgrepen of een combinatie van een vaste handgreep tegen de muur (gesloten zijde) en 1 opklapbare handgreep aan de open zijde voorzien.

De handgrepen staan symmetrisch t.o.v. de toiletpot op minstens 30 en max 35 cm uit het hart van de toiletpot.

De bovenzijde van de handgrepen bevindt zich 25 tot 30 cm boven de toiletzitting.

De handgrepen steken 15 à 20 cm voorbij de voorkant van de toiletpot uit.

Bij keuze voor een vaste beugel (handgreep aan een wand) situeert deze zich minstens in een zone van 20 cm voor de voorste rand van de toiletpot tot 20 cm achter de voorste rand van de toiletpot.

Wastafel

Er wordt een aangepaste wastafel voorzien.

Er is een afstand van minstens 50 cm van de as van de wastafel en de kraan tot de dichtstbijzijnde lokaalhoek.

De bovenrand van de wastafel bevindt zich op een hoogte van 80 à 90 cm.

De ruimte onder de wastafel is vrij, de vrije hoogte onder de wastafel bedraagt minstens 70 cm tot op een diepte van 40 cm achter de voorrand.

Wastafels op een console komen niet in aanmerking.

De aan- en afvoerleidingen staan zo dicht mogelijk tegen de muur. Warmwaterleidingen worden buiten het bereik van armen en benen geplaatst.

Wastafels met een concave voorzijde genieten de voorkeur.

De waterkraan is bij voorkeur een ééndelingsmengkraan met een hendellengte van minimum 10 cm.

Er kan ook gebruik gemaakt worden van kranen met infraroodsensor, dit is nog eenvoudiger in gebruik en heeft het voordeel van een goede hygiëne.

Spiegel

De benedenrand van de spiegel bevindt zich op een hoogte van maximum 90 cm.

De bovenrand van de spiegel bevindt zich op een hoogte van minstens 190 cm.

Als alternatief kan ook een kantelspiegel voorzien worden. Deze kan hoger geplaatst worden. De bediening van de kantelspiegel bevindt zich tussen 90 en 120 cm hoogte, gemeten van op het vloeroppervlak.

Bedieningselementen

Bedieningselementen zoals lichtschakelaars staan op een hoogte tussen 90 en 120 cm boven het vloerpeil.

De kapstokken hangen op een hoogte tussen 90 en 140 cm en zijn goed bereikbaar.

Alarminstallatie

Het aangepast sanitair wordt bij voorkeur voorzien van een alarmdrukknop op een hoogte van 40 cm (om liggend te kunnen bedienen) met een waarschuwingslicht en geluidssignaal buiten de deur zodat rolstoelgebruikers hulp kunnen vragen wanneer zij in nood verkeren.

Het alarm kan enkel afgezet worden in de toiletruimte zelf.

Er moet permanentie zijn in het gebouw om in geval van alarmmelding hulp te bieden.

Vloeroppervlak

De vloerbekleding van het interieur is hard en egaal en gemakkelijk reinigbaar.

Het vloeroppervlak is niet glad. Losliggende tapijten worden ten allen tijde vermeden.

Drempels worden vermeden. Indien onvermijdelijk mogen ze de hoogte van 2 cm niet overschrijden en worden ze rond afgewerkt.

Eventuele roosters in de vloer hebben een maaswijdte van maximum 2 cm.

6. Conclusie

De grootste knelpunten liggen bij de toegang en het sanitair. Toegankelijkheidswerken dienen in hun totaliteit geëvalueerd te worden, waarbij steeds naar een toegankelijkheid op een zelfstandige wijze gestreefd wordt. Ook echter dient rekening gehouden te worden met de capaciteit van de infrastructuur en het huidige of te verwachten klantenbestand en de bouwtechnische en ruimte-organisatorische consequenties.

Toegankelijkheidsaanpassingen bij de ingang van het gebouw en het sanitair betekenen in elk geval ruimte-inname ten nadele van de bestaande voorzieningen en ruimte, en brengen een belangrijke kostprijs mee.

Anderzijds zijn er ook kleinere ingrepen die de toegankelijkheid en veiligheid verhogen en bijgevolg een meerwaarde betekenen voor alle gebruikers.